

Bir Devlet Ortaokulunda Okul Sağlığı Hizmetleri Pilot Uygulamasına İlişkin Ebeveynlerin Görüş ve Memnuniyetleri

Parents' Opinions and Satisfactions Regarding the School Health Services Pilot Implementation in a Public Secondary School

Esin ATEŞ¹, Renginaz ÖZTÜRK DÖNMEZ², Aynur UYSAL TORAMAN³, Yeliz ÜNAL⁴

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, kamuya ait bir ortaokulda 2021-2022 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilen okul sağlığı hizmetleri pilot uygulamasına ilişkin ebeveynlerin görüş ve memnuniyetinin geriye dönük olarak incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı kayıt incelemesi tasarımındaki araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Bornova ilçesinde okul sağlığı hizmetleri pilot uygulaması kapsamında yer alan kamuya ait bir ortaokuldaki öğrencilerin ebeveynlerine ait kayıtlar oluşturmuştur (n=531). Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik dağılımlar, ortalama ve ortanca hesaplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş ortalaması 40,22±5,39 olup, %88,9'unu anneler oluşturmuştur. Ebeveynlerin okul sağlığı hizmetlerine ilişkin memnuniyet düzeyi ortanca değeri 8 olarak bulunmuştur. Ayrıca ebeveynler okula sağlık hizmetinin sunuluyor olmasının çocuklarının okula devam durumuna katkı sağlama düzeyi ortanca değeri ise 9 olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Okul sağlığı hizmetlerine ilişkin ilk değerlendirme bulgularını içeren bu çalışma ile, ebeveynlerin okul sağlığı hizmetlerine ilişkin memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu ve öğrencilerin okula devam durumunu olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul sağlığı hemşireliği, okul sağlığı hizmetleri, ebeveyn memnuniyeti.

ABSTRACT

Aim: This research was carried out to retrospectively examine the opinions and satisfaction of parents regarding the school health services pilot application carried out in a public secondary school in the 2021-2022 academic year.

Method: The population of the research in the descriptive record review design consisted of the records of the parents of the students in a public secondary school, which was included in the pilot application of school health services in Bornova, İzmir in the 2021-2022 academic year (n=531). In the evaluation of the data, number, percentile distributions, mean and median were calculated.

Results: The mean age of the parents participating in the study was 40.22±5.39, and 88.9% of them were mothers. The median value of parents' satisfaction with school health services was found to be 8. In addition, the median value of the level of contribution of the parents to the school attendance of their children by the provision of health services at school was determined as 9.

Conclusion: With this study, which includes the first evaluation findings on school health services, it has been determined that parents' satisfaction levels with school health services are high and positively affect students' school attendance.

Keywords: School health nursing, school health services, parent satisfaction.

GİRİŞ

Günümüzde bir çocuğun öğrenmesi için sağlıklı olması ve aynı zamanda bir çocuğun sağlıklı olmayı öğrenmesi gerektiği konusu gittikçe artan bir öneme sahiptir (1). Bu durum sağlık ve

eğitim arasındaki bağlantıyı sağlayan okul sağlığı hizmetlerini (OSH) daha da önemli hale getirmiştir (2). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından OSH, "Bir sağlık çalışanı tarafından, ilk veya orta öğretime kayıtlı öğrencilere, okul bünyesinde veya okul dışında bulunan bir sağlık biriminde sunulan hizmetler" olarak tanımlanmıştır (3). OSH, çocuğun sağlık durumunu, dayanıklılığını ve esenliğini iyileştirmek, öğrencinin okula devamı için gerekli bakımı sağlamak ve belirli sağlık riskleri ve koşulları olan öğrencileri belirlemek ve sevk etmek için benzersiz bir konumdur (2). Okul çağındaki çocuklar ve ergenler (5-19 yaş arası), yaralanma, şiddet, cinsel ve üreme sağlığı sorunları, bulaşıcı hastalıklar, bulaşıcı olmayan hastalıklar ve ruh sağlığı sorunları dahil olmak

1-Arş.Gör., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı E-posta: esnats11@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0668-3423

2-Doç. Dr. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı E-posta: renginarozturk@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0969-6943

3-Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı E-posta: uysaltoramanaynur@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8176-4042

4-Okul Müdürü, Hilal Necmiye Hüsnü Ataberk Ortaokulu Müdürü
E-posta: https://hilalortaokulu.meb.k12.tr/tema/iletisim.php
ORCID: 0000-0003-0776-0419

Gönderim Tarihi:18.11.2022 - Kabul Tarihi: 04.04.2024

üzere büyük ölçüde önlenebilir bir dizi sağlık sorunu yaşarlar (4). Bu kapsamda okullarda, çocukların sağlığını koruma ve sağlıklı yaşam becerileri öğretilerek iyi sağlık davranışının etkili olması sağlanır. Tüm bu uygulamalar ise öğrencinin öğrenme yeteneğini destekler ve hem okulun hem de toplumun genel sağlık durumuna katkıda bulunur (2).

Küresel Hızlandırılmış Ergen Sağlığı Eylemi (AA-HA!) uygulama kılavuzu, evrensel sağlık kapsamına yönelik önemli bir adım olarak okul sağlığı programlarına öncelik verilmesi gerektiği ve “Her okul sağlığı teşvik eden bir okul olmalıdır” çağrısında bulunmaktadır (5). Okulun, öğrencinin refahını, akademik başarısını ve yaşam boyu başarısını ilerletmeye ve desteklemeye yardımcı olmak için eğitilmiş uzman bir profesyonele sahip olması gerekir. OSH, halk sağlığı sisteminin önemli bir bileşenidir ve öğrencilerin sağlıklı ve öğrenmeye hazır olmalarını sağlamaya yardımcı olur. Bu kapsamda okul sağlığı hemşireleri geleneksel olarak bir okulda düzenli olarak sağlık hizmeti sunan tek kişidir. Okullarda sağlık hizmeti sunanlar olarak okul sağlığı hemşireleri, çocukların olumlu sağlık değerleri oluşturmalarına, yaşam becerilerini geliştirmelerine ve sağlık sorunlarının çözümüne yönelik deneyimlerini paylaşımlarına yardımcı olmada çok önemli bir rol oynamaktadır (6). Tüm bu uygulamaların en temel amacı çocuklara nasıl sağlıklı olunacağını ve nasıl sağlıklı kalınacağını öğretmek yaygın bulaşıcı hastalıkları ve kronik devamsızlığı etkin bir şekilde çözmektir (4). Bir araştırma sonucuna göre, okul temelli veya okul bağlantılı sağlık hizmetlerinin en az 102 ülkede halihazırda mevcut olduğu bulunmuştur. Ancak bu tür programların çoğu şu anda kanıta dayalı değildir, iyi uygulanmamakta, yetersiz finanse edilmekte ve/veya sınırlı erişim ve kapsamda sunulmaktadır (7).

Ülkemizde ise 2006 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Sağlık Bakanlığı (SB) arasında ‘Okul Sağlığı İşbirliği Protokolü’ imzalanmış olup “Beslenme Dostu Okul Programı Projesi”, “Okullarda Diyabet Programı” gibi bir çok proje yürütülmektedir (8,9). Ancak ülkemizde özel ya da yatılı okullar dışında devlet okullarında sağlık

birimi yoktur. MEB tarafından 2 Nisan 2022 tarihinde “Okul Sağlığı Hemşireleri Yönergesi” çıkarılmıştır (10). Bu yönetmelik “Her Okula Bir Hemşire” sloganunun uygulamaya geçmesine olanak sağlayacaktır (11). Bu doğrultuda her okulda bir hemşire olacağı düşünüldüğünde çocukların sağlığını, esenliğini iyileştirmek ve sağlık ve yaşam becerilerini geliştirmek için eğitim ortamlarında okul sağlığı hizmetleri geliştirilmelidir (12). Bu kapsamda okul sağlığı hizmetlerine olan talep arttıkça bu hizmetlerin tanımlanması ve değerlendirilmesi ihtiyacı da doğacaktır. Hasta memnuniyeti ve hemşirelik hizmetlerinin sunumu hakkında bilinenlerin çoğu, hastaneler gibi geleneksel sağlık bakım ortamlarının idari uygulamaları incelenerek öğrenilmiştir (2). Literatür incelendiğinde ebeveynlerin okul sağlığı hizmetlerine yönelik görüşlerinin ve memnuniyet düzeylerinin incelendiği araştırmalara rastlanmamıştır. Bu kapsamda çalışma, kamuya ait bir ortaokulda 2021-2022 eğitim-öğretim yılında gerçekleştirilen okul sağlığı hizmetleri pilot uygulamasına ilişkin ebeveynlerin görüş ve memnuniyetinin geriye dönük olarak incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, tanımlayıcı tipte bir kayıt araştırmasıdır. Bir devlet okulunda üniversite ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü arasında yapılan protokol doğrultusunda okul sağlığı hizmetleri yürütülmeye başlanmıştır. Daha önce okul sağlığı hizmeti yürütülmeyen bu okulda protokol kapsamında okul sağlığı hizmetlerinin yürütülebilmesi için revir kurulmuş olup gerekli malzemeler hem okul hem de üniversite işbirliği çerçevesinde temin edilmiştir (sedye, paravan, malzeme dolabı, spanch, flaster, eldiven, maske, antiseptik solüsyon, ateş ölçer, tartı, boy ölçer, buz aküsü gibi). Okul sağlığı hizmetleri kapsamında okulda öğrenim gören tüm çocuklara (N=750) sağlık taraması (büyüme-gelişme, görme, parazit, ağız ve diş sağlığı taramaları vb.), sağlık eğitimi (İlk yardım, akran zorbalığı, sağlıklı beslenme, fiziksel aktivite ve spor vb.), okulda yaşanan kazalara yönelik ilk yardım uygulamaları (düşme, çarpma, burkulma, burun kanaması vb.)

ve hemşirelik fakültesi intörnlük uygulaması kapsamında sağlık tanılması (n=30) yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Bornova ilçesinde okul sağlığı hizmetleri pilot uygulaması kapsamında yer alan kamuya ait bir ortaokuldaki öğrencilerin ebeveynlerinden alınan görüşlere ilişkin kayıtlar oluşturmuştur (N=750). Araştırmacılar tarafından incelen bu kayıtlardan eksiksiz doldurulmuş olan formlar araştırma örneklemini oluşturmuş olup (n=531) evrenin %70,8'ine ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri 4 Ekim 2021-17 Haziran 2022 tarihleri arasında okul sağlığı hizmetleri (sağlık taraması, sağlık eğitimi, ilk yardım uygulamaları ve sağlık tanılması) kapsamında öğrencilerin ebeveynlerinin görüş ve memnuniyetlerinin alındığı formlar incelenerek elde edilmiştir. Bu form iki bölümden oluşmaktadır. Formun ilk bölümünde formu dolduran ebeveynin kim olduğu (anne, baba, vasi), yaşı, eğitim düzeyi, çocuğunun sınıfı ve herhangi bir sağlık problemi olup olmadığına yönelik beş soru bulunmaktadır. Formun ikinci bölümü ise, okul sağlık birimini kullanma durumu ve yürütülen hizmetlere yönelik sorular olmak üzere toplam sekiz sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

4 Ekim 2021-17 Haziran 2022 tarihleri arasında okul sağlığı hizmetleri kapsamında öğrencilerin ebeveynlerinin görüş ve memnuniyetlerinin alındığı formlar, araştırmacılar tarafından okul sağlığı biriminde kayıtların güvenliğine dikkat edilerek incelenmiştir. Bu formların içeriği veri kodlama formuna aktarılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın verileri IBM Statistical Package of Social Science (SPSS) 24.0 programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik dağılımlar, ortalama ve ortanca hesaplanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın verileri, üniversite ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü arasında yapılan protokol kapsamında okul sağlığı hizmetleri pilot uygulamasına ilişkin var olan kayıtlı formlardan elde edilmiş olup çalışma retrospektif olmasından dolayı etik kurul onayı ve ebeveyn onayı alınmamıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında yer alan ebeveynlere yönelik tanıtıcı bilgiler Tablo 1'de verilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş ortalaması 40,22±5,39 olup, %88,9'unu anneler oluşturmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Ebeveynlerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı, İzmir-2022 (n=531)

Özellikler	n*	%*
Anne	472	88,9
Baba	59	11,1
Ebeveynin eğitim düzeyi		
İlkokul	84	15,8
Ortaokul	109	20,5
Lise	215	40,5
Üniversite	123	23,2
Çocuğunun öğrenim gördüğü sınıf		
5.sınıf	183	34,5
6.sınıf	109	20,5
7.sınıf	120	22,6
8.sınıf	119	22,4
Çocuğunun kronik sağlık problemi		
Var	38	7,2
Yok	493	92,8

Çocuğun okul sağlığı hizmetinden yararlanma oranı %46 olup, %90,57'si derslerine devam etmiştir. Ebeveynlerin %84,6'sı okulda sağlık hizmeti olmadan önce çocuğu hastalandığında gelip okuldan aldıklarını ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin %97,95'i okul sağlığı hizmetinden yeterli bakımı aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca ebeveynlerin %63,5'i (n=531) okul sağlığı hizmetinin çok gerekli olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 2. Ebeveynlerin okul sağlık birimine ilişkin görüşleri, İzmir-2022

Özellikler	n	%
Çocuğun okul sağlık hizmetinden yararlanma durumu		
Evet	244	46
Hayır	287	54
Çocuğun okul sağlık hizmetinden yararlandıktan sonra derslerine devam etme durumu		
Evet	221	90,57
Hayır	23	9,42
Okulunuzda okul sağlık hizmeti olmadan önce çocuğunuz hastalandığında ne yapıyordunuz?		
Çocuğumu okuldan alıyordum	449	84,60
Birşey yapmıyordum	42	7,87
Derslerinin bitmesini bekliyordum	40	7,53
Okul sağlık hizmet birimi tarafından çocuğun yeterli bakımı alma durumu		
Evet	239	97,95
Hayır	5	2,05
Okul sağlık hizmetlerinin çocuğunuzun sağlığı için gerekli olduğunu düşünüyor musunuz?		
Çok gerekli	337	63,5
Gerekli	156	29,4
Kısmen gerekli	34	6,4
Gereksiz	3	0,6
Çok gereksiz	1	0,2

Ebeveynler, okulda sunulan sağlık hizmetlerinden memnuniyet düzeyini, herhangi bir sorun olduğunda rahatlıkla ulaşma durumu ve çocuğunun okula devam etmesine katkı sağlama düzeyini 1-10 puan arasında değerlendirmiştir. Ebeveynlerin okul sağlık hizmetlerine yönelik memnuniyet ortanca değeri 8 olarak saptanmış olup velilerin %62,1'i 8 ve üzerinde puan vermişlerdir. Ebeveynlerin okul sağlık hizmetlerine herhangi bir sorun olduğunda rahatlıkla ulaşma düzeyi ortanca değeri 8 olarak bulunmuştur. Ebeveynlerin okulda sağlık hizmetinin sunuluyor olmasının çocuklarının okula devam etmesine katkı sağladığına katılma düzeyi ortanca değeri 9 olarak belirlenmiş olup ebeveynlerin %58,9'u 9 ve üzeri puan vermiştir.

TARTIŞMA

DSÖ, okullarda sağlığı geliştirerek çocuk, ergen ve toplum sağlığını iyileştirmek amacıyla 1995 yılında Küresel Okul Sağlığı Girişimi'ni başlatmıştır. Bu girişim, okul sağlığı programlarının geliştirilmesini teşvik etmeye ve

sağlığı teşvik eden okulların sayısını artırmayı hedeflemiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler (BM) kuruluşları tarafından okul sağlığına yönelik ağız sağlığından sıtmaya kadar birçok rehber yayınlanırken, okul sağlığı hizmetlerine ilişkin uluslararası kabul görmüş bir kılavuz bulunmamaktadır (6). Bu durum Türkiye için de benzerlik göstermekle birlikte tüm bunlara ek olarak okullarda yaygın bir okul sağlığı hizmeti sunulmamaktadır. Okul sağlığı hizmetlerinin sınırlı sunumu hizmetin değerlendirilmesinin önünde bir engel oluşturmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma okul sağlığı hizmetlerine ilişkin ebeveyn görüş ve memnuniyetini belirlemek amacıyla planlanmış ilk çalışmadır. Araştırmada ebeveynlerin okul sağlık hizmetlerine yönelik memnuniyet düzeyleri yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde Read ve diğerleri (2009) tarafından yapılan çalışmada da ebeveynlerin okul sağlığı hizmetlerinden memnuniyet düzeyleri yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada özel sağlık gereksinimi olan çocuğu olan anne babaların memnuniyet puanları, özel sağlık

gereksinimi olmayan çocuğu olan anne babalara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur (2). Bu araştırma bulgusunun önceki yıllarda yapılan araştırma bulguları ile paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yayınlanan bir yönerge ile ilkokul müfettişlerine, okulların hijyenik koşullarının ve öğrencilerin sağlık durumlarının incelenmesi yetkisi verilmiş ve okul sağlık denetimleri sırasında dikkat edilmesi gereken konular saptanmıştır. Bu yönetmelikle önemli sağlık konularına değinilmiş ve bu sorunların giderilmesinde öğretmenler görevlendirilmiştir (13). Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile beraber ise okul sağlığı hemşiresinin, okul sağlığı hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu olduğu belirtilerek dünyada olduğu gibi ülkemizde de bir uzmanlık alanı olduğu kabul edilmiştir (14). Tüm bu gelişmelere rağmen kamuya ait okullara hemşire istihdam edilmemektedir. Araştırmada ebeveynlerin %93'ü okul sağlığı hizmetlerinin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Ayaz (2015) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmenlerin yaklaşık %93'ünün okul sağlığı hemşiresine gereksinim olduğunu düşündükleri saptanmıştır (15). Hill ve Hollis (2012) de, ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilerin sağlık sorunlarından dolayı her gün bir saat harcadıkları, okul hemşiresi olduğunda ise öğrencilerin öğrenme zamanının arttığı bulunmuştur (16). Baisch ve diğerleri (2011) tarafından, öğretim kadrosunun (öğretmen, müdür ve müdür yardımcıları) sağlık sorunlarına harcadıkları zamana ilişkin algılarının bir okul hemşiresinin görevlendirilmesinden önce ve sonrasını karşılaştırmak amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Geçmiş ve şimdiki algılarına dayalı olan veriler, bir okul hemşiresinin okul ekibinin bir üyesi olarak dahil edildiği takdirde günde 13 saatlik birleşik bir tasarruf olduğu saptanmıştır (17). Sınıfta geçirilen süre öğrencilerin öğrenmesi için dolayısıyla okul başarısı için çok önemlidir. Öğrencilerin sağlık sorunlarına yönelik öğretmenlerin daha az zaman ayırması sınıfta geçirilen süreyi de artıracaktır. Bu doğrultuda okulda bir okul hemşiresi olması durumunda, okul sağlığı hizmetleri daha hızlı sağlanarak

öğrencilerin okul başarılarına katkı sağlanabilir.

Okula düzenli devam etme, öğrenme sürecinin gerekli bir parçasıdır. Öğrenci devamsızlığının düşük akademik performansla doğrudan bir ilişkisi vardır. Okul hemşireleri ise öğrencilerin devam durumunu olumlu yönde etkileyebilir (18). Araştırmada ebeveynlerin yaklaşık yarısının çocuğu okul sağlığı hizmetlerinden yararlanmış olup tamamına yakını derslerine devam etmiştir. Okulda sağlık hizmeti sunulmadan önce ise ebeveynlerin dörtte üçünden fazlasının çocuğu hastalandığında gelip okuldan aldıkları saptanmıştır. Ayrıca okulda sağlık hizmetinin sunuluyor olmasının çocuklarının okula devam etmesine katkı sağlama düzeyi yüksek bulunmuştur. Ayaz (2015) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin yaklaşık %92'si okul sağlığı hemşiresinin öğrencilerin sağlık durumuna katkı sağlayacağını düşündükleri saptanmıştır (15). Wyman (2005) tarafından yapılan çalışmada ise, okul hemşiresi uygulamaları doğrultusunda öğrencilerin %57'sinin derslerine devam ettiği bulunmuştur (19). Pennington ve Delaney (2008) tarafından okul sağlık biriminde öğrenciyi (okul hemşiresi veya okul hemşiresi olmayan personel) değerlendiren kişiye göre hasta veya yaralı olarak eve gönderilen öğrenci sayısında bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre okul hemşiresi tarafından görülen öğrencilerin %5'inin eve gönderildiğini ve okul hemşiresi olmayan personel tarafından görülen öğrencilerin %18'inin eve gönderildiği saptanmıştır (20). Bir diğer çalışmada da benzer şekilde öğrencilerin sağlık ve güvenliğini artırmaya yönelik uygulanan bir dizi okul sağlığı hemşireliği girişiminin sonucu olarak, kronik öğrenci devamsızlığını %32 oranında azalttığı bulunmuştur (21). Tüm bu sonuçlar okul hemşireleri okuldayken hastalanan veya yaralanan öğrencilere yardım ederek okula devamı ve akademik başarıyı artırmayı amaçlayan değerlendirme ve müdahaleler sağladığında daha fazla öğrencinin okulda tutulabileceğini göstermektedir.

SONUÇ

Araştırma ebeveynlerin okul sağlığı hizmetlerinden memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu ve tamamına yakınının ise bu hizmetlerin gerekli olduğunu düşündüklerini göstermiştir. Ayrıca çalışma bir devlet okulunda sunulan okul sağlığı hizmetlerine ilişkin ilk değerlendirmeyi sağlamıştır. Tüm bunlara ek olarak bu araştırmanın ebeveynlerin okul sağlığı hemşireliğinin önemine ilişkin farkındalıklarını artırdığı söylenebilir. Okul çağı çocuklarının topluma önemli katkılarda bulunacak iyi eğitilmiş, başarılı yetişkin vatandaşlara dönüşmeleri için okula düzenli devam etmeleri gerekli olup okul sağlığı hemşireleri ise bunu sağlamada kilit rol oynamaktadırlar. Okul sağlığı uygulamalarının pilot olarak uygulandığı okuldan elde edilen bu bulguların politika yapıcılara kanıt sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda okul sağlığı hemşiresinin sunduğu hizmetlerin değerlendirilmesi ve görünürliğünün sağlanması için çıkan yönetmelikle birlikte okullarda hemşire istihdam edilmesi önerilmektedir.

Sınırlılıklar

Üniversite ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü arasında yapılan protokol doğrultusunda okul sağlığı hizmetleri pilot uygulaması kapsamında yapılan bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Okul sağlık biriminde okul hekimi bulunmamaktadır ve okul sağlığı hizmetleri sadece intörn hemşirelik lisans öğrencileri tarafından sunulmuştur. Araştırma bulguları sadece bir devlet okulundan elde edilmiş olup genellenebilir değildir.

KAYNAKLAR

1. National Association of School Nurses. (NASN). (2020). *Framework for 21st century school nursing practice™: Clarifications and updated definitions*. NASN School Nurse, 35(4), 225-233.
2. Read M, Small P, Donaher K, Gilsanz P, Sheetz A. *Evaluating Parent Satisfaction of School Nursing Services*. *The Journal of School Nursing*. 2009;25(3):205-213. doi:10.1177/1059840509334441

3. Dünya Sağlık Örgütü. (DSÖ). (2021). *Guideline on school health services*. Geneva: World Health Organization; 2021. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
4. Bergren, M. D. (2017). *School nursing and population health: Past, present and future*. *OJIN: The Online Journal of Issues in Nursing*, 22(3).
5. *Global Accelerated Action for the Health of Adolescents (AA-HA!): guidance to support country implementation*. Geneva: World Health Organization; 2017. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
6. Levinson, J., Kohl, K., Baltag, V., & Ross, D. A. (2019). *Investigating the effectiveness of school health services delivered by a health provider: a systematic review of systematic reviews*. *PLoS One*, 14(6), e0212603.
7. Baltag, V., Pachyna, A., & Hall, J. (2015). *Global overview of school health services: data from 102 countries*. *Health Behavior and Policy Review*, 2(4), 268-283.
8. Özcan, C. , Kılınc, S. & Gülmez, H. (2014). *Türkiye’de Okul Sağlığı ve Yasal Durum* . *Ankara Medical Journal* , 13 (2) , 71-81 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/amj/issue/1739/21394>
9. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2022a) *Okul sağlığı hemşirelerinin çalışma usul ve esasları hakkında yönerge*. Erişim Adresi: <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/2121.pdf> Erişim Tarihi: 13.10.2022.
10. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2022b). *Okul sağlığı*. Erişim Adresi: <https://okulsagligi.meb.gov.tr/www/beslenme-dostu-okul-programi-projesi/icerik/16> Erişim Tarihi: 13.10.2022.
11. *Birinci Ulusal Okul Sağlığı Sempozyumu Sonuç Bildirgesi*. (2010). Erişim Adresi: <http://www.hasuder.org.tr/anasayfa/index.php/anasayfa/225-birinci-ulusal-okul-sal-se...> , Erişim Tarihi: 13.10.2022.
12. Temel, A. B., Yildirim, J. G., Kalkim, A., Muslu, L., & Yildirim, N. (2017). *Parents’ and teachers’ expectations of school nurse roles: A scale development study*. *International journal of nursing sciences*, 4(3), 303-310.
13. Sağlık Bakanlığı. (SB). (2022). *Okul Sağlığı Çalışmaları*. Erişim Adresi: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/okulsagligi/C3%A7a1%C4%B1%C5%9Fmalar%C4%B1.html> Erişim Tarihi: 24.10.22
14. *Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*. (HYDYDY). (2011). Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110419-5.htm> Erişim Tarihi: 29.10.2022
15. Ayaz S. (2015). *İlköğretim Öğretmenlerinin Okul Sağlığı Hemşireliğine İlişkin Görüşleri*. *Hacettepe Üniversitesi*

Hemşirelik Fakültesi Dergisi.1(2): 42-52.

16. Hill, N. J., & Hollis, M. (2012). Teacher time spent on student health issues and school nurse presence. *The Journal of school nursing : the official publication of the National Association of School Nurses*, 28(3), 181–186. <https://doi.org/10.1177/1059840511429684>

17. Baisch M., Lundeen S., Murphy M. (2011). Evidence-based research on the value of school nurses in an urban school system. *Journal of School Nursing*, 81, 74–80.

18. Weismuller, P. C., Grasska, M. A., Alexander, M., White, C. G., & Kramer, P. (2007). Elementary school nurse interventions: attendance and health outcomes. *The Journal of school nursing : the official publication of the National Association of School Nurses*, 23(2), 111–118. [https://doi.org/10.1622/1059-8405\(2007\)023\[0111:ESNIAA\]2.0.CO;2](https://doi.org/10.1622/1059-8405(2007)023[0111:ESNIAA]2.0.CO;2)

19. Wyman L. L. (2005). Comparing the number of ill or injured students who are released early from school by school nursing and nonnursing personnel. *The Journal of school nursing : the official publication of the National Association of School Nurses*, 21(6), 350–355. <https://doi.org/10.1177/10598405050210060901>

20. Pennington, N., & Delaney, E. (2008). The number of students sent home by school nurses compared to unlicensed personnel. *The Journal of school nursing : the official publication of the National Association of School Nurses*, 24(5), 290–297. <https://doi.org/10.1177/1059840508322382>.

21. Jacobsen, K., Meeder, L., Voskuil, VR. (2016). Chronic Student Absenteeism: The Critical Role of School Nurses. *NASN School Nurse*. 31(3):178-185. doi:10.1177/1942602X16638855